

Szerkesztői iroda:

Nagyenyeden  
A KIADÓHIVATALBAN  
hová  
lap szellemi részét illető  
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:

Wokál János könyvkereskedése  
hová  
az előfizetések és hirdetések  
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatkak vissza.

# KÖZÉRDÉK.

## Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy  
vidékre postán küldve  
egész évre 4 frt,  
félévre . . . 2 frt,  
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:

3 hasábos petit sorért, vagy  
ennek helyéért 5 kr.  
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

### Az EMKE. közgyűlése.

Szamosujvár, a hazafias magyar örménység főszék-helye igazán szép nemzeti ünnepet ült f. hó 3-án. — falai között fogadva az EMKE-t oly ünnepélyesen, oly fényesen, a mint csak tőle telhetett. Mi a kik vendégei voltunk, meglehetünk elégedve a fogadással. — s őszintén fejeztük ki kellemes meglepetésünket a város jó beosztása, szép és tiszta utcái: jó kövezése, kitűnő járdái, világítása, csinos házi, közintézetei, kényelmes középületei s legfőbbként, igazán szép és kellemes sétatere fölött. Polgársága valóban olyan, mely sok tekintetben példányképpül szolgálhatna.

A kolozsvárról indult vonat egy órai késedelemmel délelőtt 10 órakor érkezett meg a csinos kis indóházhoz, — melyet, eltérőleg a közönséges szokástól, igen praktikusán, közvetlenül a városba építettek be. — Nagy közönség fogadott lelkes éljenzéssel, zenével. Bárány Lukács örmény szertartásu cath. plébánus pedig szép üdvözléssel, melyre Horváth Gyula alelnök választott tovább menve pedig: a szép diszkapunál. Placintár Dávid polgármester mondott lelkes beszédet. Árbozokra vont hosszú lombfűrészek, — koszorúkkal, szőnyegekkel díszített hársorok között vonultunk a főterre s onnan szállásainkra, hol szíves házigazdáink vártak.

A rövid pihenés után ismét a főterre vonultunk. Nagy díszes templomát csinos kis park veszi körül. Renon Rubens tól „Krisztus levételét a keresztől“ csodálhatjuk meg, — gazdag keretbe foglalva. A templom előterére lépcsőzet vezet fel, ettől a piactér közepén felállított nagy sátorig széles út volt fenntartva. Nemsokára jött Kovács Ferencz m.-vásárhelyi apát plébánus, gazdag ornátusban, fényes segédlettel s a sátorban felállított oltárnál ünnepélyes misét mondott, mialatt a városi zenekar és dalárda egyházi dalokat adtak elő. Mibe végén a celebráló apátplébánus megáldotta az EMKE pazar fénytel, művészeleg kiállított zászlóját, melyet Magyarország asszonyai adtak az EMKE-nek. — Utánna Fülöp Géza szászvárosi ev. ref. lelkész, Péterfi Dénes unitárius, Gratz Mór ágostai lelkészek és dr. Klein Jakab főnnebi szóltak kiváló hatással s végül Bárány Lukács plébánus mondott áldást.

Igaz örömnkre szolgál megemlitenünk Fülöp Géza ev. ref. lelkész rendkívüli hatású szép beszédét és remek előadását, melyet alig győztek magasztalni. Midőn a szép, deli férfi messze esengő szóval rákezdé: „Magyar hegyre menj fel te örömmondó Sion! Emeld föl a szótat magasan, te örömmondó Jerusálem — és ne félj!“ „Mondjad, hogy a magyar nemzetnek ünnepe van ma!“ — az egész közönséget felemelő lelkesítő hangulat hatása járta át. — Es bár egyházi beszéd volt, — a közönség nem bírta visszatartani lelkesedését a gyújtóan ható helyeknél és élénken éljenzett, beszéd végzetével pedig sűrűn tödült mindenki üdvözlötével a derék szónokhoz. Az egyházi szertartás befejeztével következett az ünnepélyes szegbeverés. Az első szegét Ó F e l s ő g e, a másodikat J ó z s e f í ő h g ő f e n s e g e, a harmadikat T i s z a K á l m á n nevében Horváth Gyula alelnök verte be. A miniszterek nevében pedig gr. Béli Ákos főispán. Közülünk megtisztelve lettek: Id. Gáspár János, Hegedűs János, dr. Kovács Ödön, Török Bertalan, Kovács Gyula és ifju Gáspár János.

Festői jelenet következett. a napfényben ragyogóan lengő felszentelt lobogót gr. Bethlen Bálint gyönyörű díszmagyarba öltözve, — vette kézbe s magasra emelve vitte hangos zeneszó mellett, nagy közönség élén a közgyűlés színhelyéül szolgáló ev. ref. templom elé. — A menetet a cath. templom nagy erkélyéről le fényképezték.

A közgyűlést gr. Bethlen Gábor elnök helyett, kit a fogarasi havasokon ért súlyos baleset tartott vissza a megjelenéstől. — Horváth Gyula alelnök nyitotta meg szép beszéddel.

Gr. Kornis Viktor indítványára a nagynevű gróf Bethlen Gábor Balesete felett jegyzőkönyvileg fejezte ki részvétét.

Reményi Antal indítványa következtében elhatározott, hogy Horváth Gyula elnöki megnyitó beszéde egész terjedelmében kinyomassék és az önkönyvbe felvéssék.

Ezután előterjesztett a titkár évi jelentése, mely a tagok közt kiosztva lévén felolvasottnak tekintetett.

Elnök javaslatára Gróf Bethlen Andrásnak, Koós Ferencznek és Sztérényi Józsefnek a mult évi brassói közgyűlés érdekében kifejtett hazafias működésükért jegyzőkönyvi köszönet fejeztetett ki.

Török Bertalan méltányló szavakkal emlékezve meg Sándor József főtitkár önfeláldozó munkásságáról — indítványozza, hogy neki azért jegyzőkönyvi elismerés szavazzassék. Eljenzéssel fejeztetett el az indítvány. Elnök javaslatára a kijelölő-bizottság tagjaiul megválasztott gr. Bethlen András elnöke alatt Gál Domokos, gr. Bethlen Pál, Szabó Sámuel, dr. Bartók György és Sándor József.

Ezután következett dr. Kovács Ödön emlékbeszéde Rökk Szilárd felett. A nagy gonddal kidolgozott eszme gazdag beszédet feszlűt figyelemmel hallgatta közgyűlés s midőn bevégezte viharosan megjelente a kitűnő szónokot.

Dr. Kovács Ödön az emlékbeszéd végén indítványozta, hogy Rökk Pál a nagynevű alapító kiáltassék ki tiszteletbeli tagnak. Lelkes és megújuló éljenzések közt fogadták el az indítványt.

Gál Domokos indítványára felhívás fog kibocsáttatni az összes vármegyékhez, hogy az Emke céljaira pótdótt rójjanak ki. Az átirat szövegére Rökk Pál elnöke alatt kiküldetett K. Sándor József, Placintár Dávid, dr. Felméry Lajos, gróf Bethlen Bálint, Gál Domokos és Sándor József.

Ekkor Horváth Gyula — átadva az elnöki székot gr. Béli Ákosnak nagy szabású beszédben tett jelentést a gr. Kun Kocsárd féle székelytelep-alapítvány, — s az annak érdekében tett intézkedésekről.

Elnök indítványára gróf Kun Kocsárdnak, alapítványért jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott.

Ezután gróf Bethlen András bejelentette, hogy a kijelölő bizottság elkészült a munkálataival. Ennek javaslatára egyhangulag megválasztattak alelnökökké: Horváth Gyula, gróf Béli Ákos, Bartha Miklós és gróf Teleki Domokos. Jegyzőkké: dr. Török István, Sztérényi József, dr. Csernátóni Gyula és ifju Gáspár János, Pöpenztárossá: Merza Lajos. Jogtanácsosokká: Haller Raszó (Kolozsvár), Reményi Antal (Budapest,) Rádl Ödön Nagyvárad.

Számvizsgálókká: Gámán Zsigmond és Szóts Géza. Igazgató választmányi tagokká: Albach Géza, Benigni Sámuel, báró Bánffy Zoltán, gróf Bethlen Bálint, dr. Concha Győző. Id. Dániel Gábor, gróf Esterházy Kálmán, dr. Felméry Lajos, Fülöp Géza, id. Gáspár János, dr. Hegedűs I., gr. Haller Jenő, Horváth László, Koós Ferencz gr. Kornis Viktor, Kovács Ferencz, dr. Kovács Ödön, gr. Kuun Géza, Lónhárt Ferencz, Nagy Gyula, Réthy Lajos, K. Sándor József, Sigmund Dezső, Szabó Samu, Szász Domokos, Ferencz József, Szaboszlav Károly, Török Bertalan, Ugron Gábor, gr. Teleky Árvéd.

Dr. Concha Győző bejelenti, hogy a számadás vizsgálat mindent a legnagyobb rendben talált. Elnök javaslatára Merza Lajos pénztárnoknak buzgó működéséért köszönet szavaztatott s a felmentvény megadott.

Sándor József több igazgató választmányi javaslatot terjeszt elő és pedig először, hogy tiszteletbeli tagokul választassék meg: K o s s u t h Lajos (viharos éljenzés) Baross Gábor, dr. Kormos Béla, egyhangulag, nagy lelkesedés közt megválasztattak.

A fiókválasztmányok 25 % erejéig feljogosítottak a jövedelmeket felhasználni a központhoz való előleges bejelentés mellett s hogy a jövedelmet elsősorban kiadavórk felállítására fordítsák.

Elfogadtatt az ig. választmány javaslata, hogy Sándor József főtitkár mellé egy másodtitkárt alkalmazhasson. Az ig. választmány felhatalmaztatott ez állás rendszeresítése és betöltésére.

A jegyző bejelentette, hogy a tud. Akadémiát e gyűlésen dr. Cocha Győző és Csiky Gergely képviselik s utóbbi a Kisfaludi-társaságot is. Felolvasattak az üdvözlő iratok.

Elnök meleg hangon emlékezve meg a — magyar nők áldozatkészségéről — indítványozza, hogy a lobogó-alapra gyűjtött nagy adományáikért mély hála-érzettel fejezze ki a gyűlés köszönetét, valamint a lobogót felszentelő lelkészeknek, továbbá Szamosujvár polgárainak, kik oly hazafias örömmel fogadták városunkban az Emkét.

A közgyűlés ezen indítványokat nagy lelkesedéssel elfogadta, mire elnök a gyűlést d. u. 4 órakor a tagok viharos éljenzései között berekesztette.

A közgyűlés bevégeztével a gyönyörű sétatérre vonult a közönség, hol nagy sátor alatt ebédre vonult a közönség, hol nagy sátor alatt ebédre felterített asztalok vártak. Mintegy 180-an lehattunk. Az ebéd jó, a kiszolgálás pontos, a hangulat valóban emelkedett volt. Minden vendég egyszersmind az „Armenia“ című igen érdekes folyóirat egy példányát kapta emlékül. Az ugyan kissé különösnek találta mindenki, hogy midőn gróf Bethlen András és gr. Béli Ákos főispánok, — Rökk Pál, a rendkívül rokonszenves, 84 éve daczára magas, meg nem hajolt természetű agy férfi és távol vidékről annyi másan megjelentek, — br. Bánffy Dezső főispán és számos megyei tisztviselő távol tartotta magát a közgyűléstől; bizonyára nagyon el voltak foglalva.

Este 7 óra felé ért véget a lakoma. Alig volt idő megtekinteni a várost, de számos közintézetét, valamint a nagy országos börtönt már nem láthattuk. A vendégek nagyrésze megnézte Sídoli híres cirkussát, hol ember és állat egyaránt bámulatost produkált. 10 óra pedig a Redout nagy és díszes termei lettek telve elegans bálai közönséggel, mely Salamon híres zenéjére vígan tánczolt reggelig. Itt láthattuk Afganistán Vertoni nemzedékét, köztük igen szépeket, — de mindannyit azzal a vidám kedélyességgel, hogy nem csodálhatni, miszerint a vendégek igazán jól találhatták magukat. annak a közmondásos örményes dialektusnak példányait pedig ugyan hiába kereste valaki. Szóval a szamosujvári közgyűlés méltó folytatása volt az eddigieknek.

### Rökk Szilárd emlékezete.

Az EMKE szamosujvári közgyűlésén elmondotta.  
Dr. Kovács Ödön.

Egyletünknek rövid, alig 5 évre terjedő élete számban kifejezhető, kézzel megfogható u. n. reális eredményekben sem szegény, de igazi gazdaságát mégis azon lélekemelő erkölcsi sikerek alkotják, melyekkel mindenekfelett dicsekedhetik; hódító ereje azon eszményi hatalmaktól ered, melyek már bölesőjét körülállották, melyek növekedésének és majd férfiúi alkotásának is egyedüli erőforrása maradtak. Es én úgy érzem, hogy ezen erkölcsi siker örvendetesebb, ezen eszményi erő duzzadó forrása biztosabb mint az, mit számokban kifejezhetnénk vagy szemmel láthatólag felmutatni tudunk. Távol van tőlem, hogy ezeket is kicsinyelném. Jelentem az a szám akár embert; akár pénzt; álljon szemünk előtt akár egy közmüvelődési, közgazdasági intézmény, akár csak egy új név vagy ezágtábla. Ugyde mindezek csak eszközei egy magasabb, eszményi cél elérésének; annyit érnek, mennyivel amaz eszményt közelebb hozzák, csak ugys annyiban teremthetők, ha és az mennyiben az eszme már tényleg él és működik a lelkekben. Itt az eszme cél és mozgató erő; az első és az utolsó, belőle születik minden, még az anyag is; azzá alakul át minden, még a pénz is!

A valódi humanizmuson, az ember okos, erkölcsi szeretetén nyugvó nemzeti kultúra eszméje szülte egyletünkét: ezen eszme gyarapodása gyarapítja tagjainak, pénzének, intézményének számát; melyek viszont az eszmét, a humanus nemzeti kulturát, valóstítják és juttatják uralomra.

Es ha igaz azon állítás, mit napjainkban oly gyakran hallunk és olvasunk, hogy korunk eszmékben szegény, az eszmények iránt érzéketlen: akkor ez által minden további magyarázat nélkül meg van fejtve egy másik, mindennapi szomorú jelenség, az, hogy daczára a szűnetnélküli lázas kapkodásnak, a szerfeletti erőfeszítésnek, mit kifejtenek egyesek és különösen az egymásra szaporodó társulatok, még is oly kevés a maradandó siker, oly sok az eleszűggesztő, szegényítő bukás.

Hogy a természeti élet törvényei athághatlanok, azt mindenki elismeri; és a szántófldról senki sem remél aratást szántásvelés, eső és napfény nélkül. Miért nem akarják hát belátni, hogy büntetlenül a szellemi élet törvényeit sem lehet megsérteni? Az emberiség társadalmi élete a szellem törvényeit követi. Itt sem lehet az aratáson kezdeni, nincs aratás vetés napfény nélkül. A

szellem veidőmagja, éltető napfénye az eszme. A ki az eszmét megveti, az a társadalmi fejlődés életfeltételét ölte meg: eszme a ha csak dudrát arathat?

Midőn egyetlen eddigi életfolyamán végig tekintek önkénytelenül lelkem elé merül egy ifjú korom emléke Vándor léptem a Feketeerdőségben egy kis érhez vezeték. Jelentéktelen kis patak volt, mihelyt naponta többször hagyta hátra, milyet minden völgyecske bocsát ki kebeléből. Közönyösen ugrottam át rajta és haladtam partjai mentében; míg megtudtam, hogy az a Duna. A kis patak egyszerre átalakult szemem előtt, és oly érzelmeikkel tekintém, mintha ama hatalmas folyam hömpölyögne előttem, mely hivatva van hazánk összes folyóvizet kebelébe fogadni, hátán nemzetek kincsét és országok hadait hordani. Ilyen jelentéktelen kis érnek látszott kezdetben egyetlen is, közönyösen haladtak mellette legtöbbször, csintalan gyerekek módján át ugráltak rajta. Nagy folyóvá bizony még most sem vált. Hátán még csak könnyű járműveket hordhat, ereje egyszerű gépezeteket hajthat. De azért ma már oly érzelmeikkel tekint rá mindenki, mint ama nagy folyóra, mely éltető és irányadó eszméjénél fogva hivatva van kebelébe ölelni vagy megtermékenyíteni hazarésztünk összes kulturális tényezőit.

A titkári jelentés szemünk elé tárja ezen folyó egy évi útját. Megszámlál minden vízeseppet, mely növelé minden munkát mit végzett. Ugy de nekünk nem elég látnunk a mást; tekintenünk kell a multra, néznünk a jövőbe. A jelen tisztesen biztató lesz, ha összehasonlítjuk a kezdettel: minden akadályt legyőző hegyeket, sziklát, vaskapukat áttörő hatalomnak kuforrása, ha lelkünk elé idézzük a jövőt. A multat és jövőt egyszerre átölelő, megjelenítő látás isteni tulajdon. Istennek ezen ereje az eszme, mely kezdetben vala, istennél vala és isten vala. Az ember pedig azért isten nemzetségéből való, mert képes felismerni és magába felvenni az eszmét. Erre kell hát vesszük tekintetünket; ezt kell táplálnunk, további munkánkra erőt és megszentelést merítenünk.

Azonban az eszme a maga örökkévalóságában a föld fiára nézve olykor olyan mint a téli nap, alig érzünk valamit fényéből s melegéből olykor meg, miként tikasztó nyárnak sugara perzsel és vakít.

Az eszmének, hogy felismerhető legyen, előbb testet kell öltönie; hogy teremő erejét emberekre gyakorolhassa, elméletileg kell megjelennie, emberé lennie. Ezért kellett Istennek is emberé lennie, hogy megismerjük a fiubau az atyát és fiakká tegyen minket is. Ezért a hódolat a teljes női fenség eszménye, a szepőtelen tisztaság és az anya elvállhatatlan egyesülése a szüzanya előtt. Ezért marad egy Cato és Brutus a szabadság eszményképe; egy Mátyás az igazság képviselője ezért fűződik hazánk valódi szabadelvű és önálló fejlődését célzó minden végy és törekvé Kossuth Lajos emlékéhez, és míg erény marad a hajthatatlan, de bölcs megfontolással párosult, minden áldozatra kész és abszolúte önzetlen hazaszeretet, ezért fog tündökölni és vezérelni Deák Ferencz szelleme. — (Valaki az embert nem eme nagy alakjaira tekint, egy-egy isteni eszmét lát, és a ki az eszmét akarja ismerni őket kell megismernie. Valaki őket követi, az eszméhez közelít

és aki az eszmét akarja valósítani, az ő képükre és hasznosságukra kell átalakulnia.

\* \* \*

Nemzetünk, sőt az egész emberi nem pantheojának egyik legkimagaslóbb polezára egy új, bámulatosan magasztos, eszményi fenségben tündöklő alakot helyezett a nemzetek sorsát, az emberi faj nemesedését vezérlő gondviselés.

A kerepesi temetőben, közvetlen az Arany János nyughelye mellett egy új sírhelyet lelőlt ki mult év őszén a főváros hálaja; az új hant szürkés fekete márvány obeliszkjére a testvéri kegyelet eme szavakat véseté.

### Röck Szilárd

a nagy emberbarát,

sz. 1799. aug. 21-én, † 1888. szept. 24-én.

Egyszerű de mély értelmű szavak, és ha képesek lennének jelentésének egész mélységében megmérni, megérteni, hogy ez a legnemesebb és a legtöbb, mit emberről elmondani lehet.

Igaz, hogy ha az emberszeretnek, a jótékonyagnak a mi gyarlóságunkról vett és közönségesen használatban lévő mértékét alkalmazzuk; akkor gyakran és nem is keveset találunk, kikre ezen mérték ráillik. Csak hogy azon mértékkel aztán Röck Szilárdot megismerni, őt a szerint felfogni nem lehet. Mi mérjük egymást méterrel, a csillagász mérőegysége a naptávolság. Ha igaz, hogy az eszmét csak megtestesüléséből foghatjuk fel: a nagy emberbarát mértékét és mély jelentését is csak annyiban leszünk képesek bár valamennyire sejteni, a mennyiben ezen eszmének hű, csaknem páratlan megtestesülésében, Röck Szilárd életében és személyiségében szemléljük. A maga teljességében felfogni, bizony így sem tudjuk; beláthatatlan messzeségbe terjed és bizonyos mértékig talány marad az ő élete és alakja nemcsak az én rövidlátó és távolról néző szemem előtt; hanem azoknak is, kik az ő nagy lelkéhez a vérség és lelki rokonságnál fogva közelebb állottak. Azonban legalább egyes sugarait felfoghatjuk, egyes vonásait lelkünkben megeleveníthetjük, és a kép, mely előnkbe áll, így is oly nemes lelkünk legszentebb asoiratiót oly módon kielégíti, hogy láttára egy egész nemzet hálaja és bámulata adja az egyszerű siriratnak ezen értelmezést: Röck Szilárd nemzetünk büszkesége, az emberi nem díszé, a jóság megtestesülése a földön.

Kilenczven évet élt fáradhatlan munkásságban; előbb mint a világ lelkiismeretesebb ügyvéde, majd a főváros közügyeinek kulturális és human intézmények érdekeinek szolgálata között; de oly igény nélküli szerény visszavonultságban, hogy a távoli világ még csak buzgó tevékenységéről sem tudott, anyagi áldozatairól pedig még a hozzá közel állók sem, legtöbbször azok sem, kikért áldozott, sőt tán a szoros értelemben nem tudta balkeze, mit tett jobbkeze. Egész életében oly következetes takarékosságot fejtett ki, hogy míg „a haza oltárára, embertársai javára” ezeket áldozott, maga irányában a krajezárokat megtakarította, saját kényelmére emelésére eredeti egyszerű életmódján soha sem változtatott. Százazekről szóló ado-

mányleveleit azon egyszerű 6 váltó frtos asztalon írta, melyen a kezdő ügyvéd első keresztlevelet készíté.

És a mi mindennekfelett jellemző tulajdona, az e szigorú önuralom, mely nemcsak a közönséges emberi gyarlóságokat írta ki lelkéből, de áthághatlan bölcs korlátok közé tudta szorítani meg azon érzelmet is, melynél már fajunk nemesebb tulajdonai számlálását szoktuk kezdeni; az ő életének pedig összehasonlíthatatlanul nemesebb értelemben, éltető levegője volt. Tudjuk, hogy még e legelvadultabb természetnek is van valakije, a kit szeret, kiért áldozni jól esik; másfelől pedig bármily messze terjessze is valaki az ember általános szeretetét, marad kit másként, mert egyénileg szeret. Röck Szilárdnak is voltak.

Valami megragadó szép látvány az a bensősies, gyöngéd szeretet, mely a Röck és néhány baráti családtagjait összefűzde. A komoly munkás apa, ki csekély vagyonából fiainak a nevelést adja; az a tisztelet parancsoló, méltóságteljes anya, a ki, midőn fenkölt lelkölt lelkét már férfivá fejlődött fiainak látása a legmagasztosabb öröme ragadja: az anya nemes büszkeségével buzditja keresztfiát: látod olyan légy mint Szilárd és Pál! Az a mély fájdalom, mely az aggyatáná lett Szilárd lelkére borul, midőn néhány év előtt kedves nővérét, kivel folyvást együtt lakott; eltemeté; az a megindító kegyelet, mely a nővér szobáit állandólag a régi rendben hagyja, hogy ott töltött óráiban annál inkább közelében érezhesse az elköltözöttét.

Az a hő testvéri vágy, mely Szilárdot minden év nyarán a Pál magányába viszi, hogy a falu és testvéri szeretet áldott légkörében találjon enyhülést és üdülést. Az a bizalom, melylyel felhívja a testvért, hogy teljesítse végső, jobban mondvá: egész élete e g y e d ü l i akarát; és az a kegyelet, melylyel teljesítve lón még az is, mi kifejezve nem volt.

Sam a Röck, sem a baráti családi tagjai nem voltak gazdagok. Mindeniknek saját munkájával kellett életfenn-tartó pályát nyitni. Röck Szilárd és édes atya gondossá-gával állott oldaluk mellett, hogy a munkára tért nyisson, segítette bölcs tanács-csal, napokat, heteket igénybe vevő fáradsággal, de pénzzel, — daczára, hogy százazekret gyűjtött csak azért, hogy embertársain segítsen, soha. Ki értené meg az önuralomnak, a leggyöngédebb szeretet kitaró korlátosságának ezen magas fokát?

Kilenczven évi munkássának, takarékosságának és önuralmának talánya megfajtást nyert az élet bevégző-désével, miként az emberfia egyedüli dicsőségét is csak halála után ismerte meg a világ. Mindnyájan emlékezünk, hogy a mult év szept. 25-én elkezdve egyszerre a mi viszonyaink között csaknem hallatlan nagy hagyományok híret olvasók, miket a boldogult R. Sz. kulturális és humanus intézmények javára tett. Olvasónk 1—2, majd 3 százezer forintól, mit aztán heteken át minden nap újabb összegekkel nevelt. Mekkora növekedett? egész bizonyossággal összeszámítani ma sem tudjuk, mert a hagyományok nagy része már régóta kamatozólag volt elhelyezve, de bizonyos, hogy felül haladja az 1 millió frtot. (Vége következik.)

## TÁRCZA.

### Első szerelmem.

Eder A. után B. . . S. . .

Harminez éves házas vagyok már. Az én kicsiny feleségem meg én, mind a ketten megvénültünk a nélkül, hogy észrevettük volna. Boldogító szerelem fűz ő hozzá. . .

Feleségem ugyan nem volt első szerelmem tárgya, hanem igen az utolsó — harminez év óta csak egyedüli — és megis bocsát most, ha ez alkalommal nem róla, hanem első szerelmemről szólok.

Minden embernek van első szerelme. Egyiket inkább boldogítja, mint a másikat, de azért mégis feledhetetlen örökre, mert hisz szívesen azon időkre, a midőn arany ifjúságunkat éltük. . . Oh, ifjúság, mily szép vagy! Fialat voltam akkor — nagyon fiatal — a midőn Lucia boldogságom csillaga vala. . . Ő volt az, ki e szerelem szent tűzét szívemben főlgyújtá és lelkemnek szárnyakat kölcsönözve, hogy a Pegasuszt megmászva, magasabb sperákba emeljen — elfeledtem, hogy matematikus vagyok és elkezdék verseket „h o z z á” faragni. Minden egyébre jó lettem volna, csak éppen verst írni nem éreztem magamban lehetőséget. Különbön is szörnyű vajúdás közt jött egy-egy vers létre; de milyen édes volt ezért a jutalom! Ha kezét kezemben feledte és mondá: „Köszönöm kedves Alfred” valami édes meleg futott kezemtől szívemig és. . . azonban igen neki melegegtem első szerelmem magyarázásaán, — ha ezek a sorok esetleg feleségem kezei közé jutnának, nagy kellemetlenséget idéznének elő. . . a nők mindig szerelemföltők, még akkor is, a mikor már hajunk megszürtül és meggyérül, a szép, sötét szakál behavasodik, azok a fénylő szemek elhomályosodnak, az a magas, egykoron ruganyos természet előregörbül. . . mindig jut

még egy kis féltékenység és hiába mondjuk százszor is: „De hiszen akkor még nem ismertelek”, nem használ semmit; a tövis megszurta és a seb fáj. . . De térjek ismét első szerelmemhez vissza! Én akkor csak tizenhetet számláltam, Lucia huszat; édes atyám irodájában dolgoztam — ő pedig abban az időben a legünnepelebb bál-i szépség volt az egész városban. . . Hogy talán gyermekes bókjaimat neveléségesnek találta, — de szava mindig hideg volt és száraz és valami leereszkedőt véltem abban látni, ha mondá: „Édes Alfred”. A legkeserűbb kételyek tépték agyamat, a mig végre mégis megtudtam mindent.

Miután a tavasz és egy szép nyár végére járt, elhatározta atyám, hogy utazni küld. . .

Bucsu látogatásaim megkezdétem, sorba véve ismerőseimet és így Luciát se kerülhettem ki. Válás, hosszú időre — ez volt jelszavam, a mi szívemet egész mélyében megreszketteté. Valjon mit fog ő mondani? Talán nem is tudja, hogy mily tűzet gyújtott szívemben? S valjon szívem szava talált-e viszhangra szívében? Félve lépkedtem, házukhoz érve, a lépcsőkön föl. A midőn a szobába Luciát egyedül találtam; rögtön föl állott és sietett előmbre: „Tata, mama rögtön itthon lesznek,” mondá minden zavar nélkül; „megelégzik velem addig, kedves Alfred?” Hogy megelégzem-e? Vele szemben helyet foglaltam és elhatároztam magamban, hogy ezt az alkalmas percet fölhasználom. . . Szívem hangosan kezdett dobogni, e midőn mondám: „Kedves, szeretett, imádozt kisasszony. . .”, és hogy gondolataim Chaoszát egy csinos, rögtönzött beszéddé rendezzem, megállottam egy percig, a mire élénk nevetéssel zavartá meg beszédem folytatását.

„Miért oly ünnepléses ön ma, Alfred?”

És ő tudott nevetni, nevetni ezen percében, a midőn éreznie kellett volna, hogy szívem teljesen az övé és hogy szavak után kapkodtam, hogy érzelmeimnek kifejezést

adjak! „Ünnepléses?” Ugy üttem előtte, mint egy paraszt fickó. „Ünnepléses?” Semmi esetre sem! Az óra után néztem.

„Kisasszony, bocsánat, de szülőit nem tudom tovább várni, időm kevés van, sziveskedjék üdvözlömetem átadni. . .” Ezzel fölállottam és kalapom után nyultam. „Isten önnel, kisasszony,” mondám egész hidegen. Szívemben felébredt a férfi büszkeség, a mely nem akarta elárulni, miszerint mély, vérző sebet kapott és legszentebb érzelmeit bántották meg. Erre hozám lépett azzal a szokott szívélyességgel és kezét felém nyújtá.

„Isten önnel, Alfred, szerencsés utat kívánok! . . .” És most kezemben érzem kis kezét — minden haragom eltűnt — különben sem volt okom haragudni! Tehetet ő arról, ha nekje kellett volna egy tuláradott fiatal szív bohóságait meghallgatni? . . . Es erősen, erősen megszorítam kezét. „A viszontlátásra!” mondám és azzal lerohantam a lépcsőkön. . . Másnap reggel már utaztam.

Két év telt el azóta és a mikor vissza érkeztem, újból láttam őt, mint gyönyörű, boldogságtól ragyogó menyasszonyt fehér atlasz ruhában. Idegen férfi vitte idegen városba.

azóta harminez év telt el.

Ezelőtt egy pár héttel valami üzleti dolog elintézése végett azon városban időztem, a hol Lucia férjné van. Régi emlékeim ismét feljuttak lelkemben, én őt látni akartam. Egy barátom, kinek szándékomat elárultam, azt tanácsolta:

„Ha észrevétlenül akarod őt látni, úgy várj holnapig, minden Vasárnap az X templomba meg.”

Es elkövetkezett a vasárnap. Barátommal együtt elmentünk az említett templomba és valami szent varázs szállotta meg szívemet, a midőn az orgona összhangját hallám fölszenderülni — rég, rég volt már az, a mikor lábam a templom küszöbét átlépte, és ifjúságom boldog napjai jutottak eszembe, a midőn ez égi hangokat hallám

A debrec

I

T

A del

utjában mit

magyar bar

hogy elmon

gos diadal

Örökre

története, k

mlva is.

napokhoz s

legénél, m

lengi át s

Igen

hazaszerete

szép és ne

van, az mi

dicsősége,

lító harmo

S mi

szertü tünte

lékezünk

becsülhetet

sajtó tett.

ismertette,

véleményét

Hálás

szerkesztős

tett, mert

és elismer

hogy nekü

adó támog

Midő

meként a

mikor kért

mindazon

vannak ré

utókor nek

megkülde

Debr

A, C

Márko

egyl.

— C

vonattal Bp

körutra utaz

A

totta az orsz

A

4-én lesz v

az adatok j

adoszámitás

— A

excellentiaj

Kolozsvár

zengni.

rátom, a

Ne

nő által

csüngött

Há

előtt . . .

zsa lebilis

és mégis

ugyanazó

ban om

szép. söt

hozott. U

engem

Arcom

gék: „M

Mé

„H

„O

mint val

Rá

és újból

„V

metett, a

„D

anyókat

„O

szerre vi

kinek ha

Lucia,

alak?”

„I

Ol

hogy m

el a ten

jek nek

selta, u

látott u

férfi.

N

felesége

## A debreczeni daleylet következő iratát intéző szerkesztőségünkhez.

Tekintetes Szerkesztőség!

A debreczeni daleylet erdélyi részét hangverseny környében mindenütt a legigazabb testvéri szeretettel és szinte magyar barátsággal, szíves jóindulattal találkoztunk, annyira hogy elmondhatjuk miszerint dalárdánk ezen útja valóságos diadal ut volt.

Örökre feledhetetlen marad előttünk azon 14 nap története, kedves emlékként őrzi azt szívünk s majd évek múlva is, ha gondolatunk visszaszárnyal a letűnt szép napokhoz, szívünk, lelkünk felhevül szent hazaszeretet melegénél, mely a bérczes Erdélyt, mint jótékony órádat lengi át s e négy betűbe olvastja be: EMKE!

Igen mert megismertük, hogy e négy betű az igaz hazaszeretet rövidített kifejezése, megismertük, hogy a mi szép és nemes a mi hazafias, a mi nagy nemzeti eszme van, az mind e négy betű körül csoportosul, a multak dicsősége, a jövő törekvése itt olvadnak össze édes, andalító harmóniává.

S midőn ezekre visszagondolunk, midőn azon pályaszerű tündetések, melyeknek ott tárgyai valánk megemlékeznünk nem lehet hallgatással mellőznünk azon megbecsülhetetlen szolgálatot, melyet nekünk, ügyünknek a sajtó tett, midőn egyetlennek, annak czélját nemesak ismertette, de határozott pártfogása által a közönség jó véleményét a legnagyobb mértékben felkeltette.

Hálás szívvel mondunk köszönetet a Tekintetes szerkesztőségnek mindazokért a mit egyetlen érdekében tett, mert bár a czél mindnyájunké volt, de a dicsőség és elismerés kizárólag, mégis daleyletünknek jutott, jó hogy nekünk jutott abban a Tekintetes szerkesztőség odaadó támogatása s igazi jó indulata segített minket.

Midőn még felelőnk, hogy az ut tiszta jövedelmeként a cultur egyletnek 600 frtot küldtünk el s a mikor kérjük a Tekintetes szerkesztőséget, hogy lapjának mindazon számain, melyekben reánk vonatkozó czikkek vannak részünkre iratárunkban leendő elhelyezés s az utókor részére történelmi adatként leendő megőrzés végett megküldeni sziveskedjék, tiszteltelül vagyunk:

Debreczen, 1889. évi augusztus hó 4-én.

A debreczeni daleylet választmányának nevében.

Márko Endre,  
egyl. elnök.

Krasznai Ferencz,  
egyi. jegyző.

## VEGYES HIREK.

Csató János kir. tanácsos alispán f. hó 7-én a gyorsvonalon Bpestre s onnan Párisba, Londonba és Schweibachba teendő körútra utazott. Október elején tér vissza.

A megyei központi választmány f. hó 7-én megállapította az országgyűlési képviselőválasztók állandó névjegyzékét 1890. évre.

A megyei bizottság virilis tagjainak névjegyzékét október 4-én lesz végleg megállapítva. Figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy az adatok jegyzékét a főjegyzői irodában megtekinthetik s a kétszeres adószámítás kedvezményét bejelenthetik.

Az erdélyi róm. kath. Statusgyűlést a püspök ur órcellentája, folyó 1889-ik évi szeptember hó 24 és 25-dik napjaira Kolozsvárra összehívta. — A tárgysorozatban a fontosabbak a kö-

zengeni. . . Egyszerre egy elfoglalt székre mutatott barátom, a midőn susogá: „Ott vannak!”

Nem kérdem, hogy ki. Már megkaptam azt a három nő által lefoglalt padot szememmel és szerelemmel csüggő tekintetem egy nyulánk, esinos leányalakon. . .

Hát lehetséges ez? A harmincz év eltűnt e kép előtt. . . Ismét fiatal voltam, kit az első szerelem varázsa lebilincselve tart. . . Ugyan azon magos, nyulánk és mégis gyönyörű alak, a fejét ép oly büszkén hordja, ugyanazon gyönyörű szőke haj, a mely két hatalmas ágyban omlott alá és a midőn egyszer visszatérintett, két szép, sötétkék szembe tekinték, a mi egészen zavarba hozott. Ujból fölhangzott az orgona hatalmas hangja mire engem egy idegen, vegelemelmezhetetlen érzés elotgott, Arzomata kezembe rejtem és ajkaim imaszzerűleg rebegek: „Mily szép vagy, oh Lucia!”

Mely álmamból barátom ébresztett fel.

„Hogy találd ifjúkori szerelmedet?” Kérdé.

„Oh, nagyon szép!” kiálták lelkesülten „sokkal szebb, mint valaha!”

Rám tekintett, mint ha kételkednék beszédemben, és újból mondá: „Dgy-e bár megvénült?”

„Vén?” kérdem elbámulva, nézd csak azt a természetet, az a gyönyörű haját. . .

„De hová tekintesz csak? Nézd azt a megöbrült anyókat a pad végén. . .”

„Ott?” Szemeim előtt eltűnt az ifjúkor álma, egyszerre visszaestem a jelenbe. . . Az az öreg aszszony, kinek haja teljesen fehér és termete megöbrült, az volna Lucia, az én Lucziám! . . . „Hát ez a magas női alak?” Kérdem remegve.

„Legfiatalabbik leánya,” volt a válasz.

Oh fiatalság, hová tűntél el! Most én is érzem, hogy megvénülttem. . . gondolatokba mélyedvz hagytam el a templomot. . . Nem volt bátorságom, hogy köszönjek neki; ha valaha volt idő, hogy képem szívében visse, úgy tartsa meg azt úgy, a hogy mint fiatal ember látott utóljára, ifjuságom teljében, nem pedig mint vénülő férfit.

Nemsokára a várost is ott hagytam és haza siettem feleségemhez, teljesen kijózanodva első szerelemből. . .

vetkezők: a lelkesi Congrua fölemelése ügyében eddig tett intézkedés bejelentése; a fogarasi, hátszegi és rodnai gör. kath. püspöki helynökök illetményének az erd. róm. kath. vallásalap tervéről levétele, a brassói főgymnasium magán alapjának az odaváló hitközségből átvétele s a főgymnasium ellátásának az erd. róm. kath. vallás alap terhére rendszeresítése; az igazgató tanácsnak osztályszéri kifejezés folytán kiegészítése és alelnök választása.

A Bethlen-főiskola előjárása az 1889-90-ik tanévet szeptember 2-án d. e. 10 órakor, — már a mult tanévben felszentelt, — aulában a szokott ünnepélyességgel megnyitotta. A megnyitás a jelenlevők énekével (Xc. Zsolt.) kezdődött, ezt követte a theol. academia decanjá vallásos melegséggel elmondott imája, a rectori megnyitó, a philosophus és theologus deákok névsorának felolvasása és a főiskolai törvények kihirdetése. — Az újonnan megnyitott tanévben sikert kívánunk!

Berde Sándor — kaczói körlelkész — mintán a docensi szigorlatot fényes sikerrel letette az első nyilvános próba tanítást a tanév megnyitása után a nagy aulában szép számban összegyűlt érdeklődő közönség általános tetszése közt szeptember 2-án d. e. 11 órakor tartotta meg.

Vargáné Vajna Janka asszonyt a Polgáriskola Gondnok-sága a helybeli elemi iskolához tanítónőnek választotta.

Hymen. Papp Czeezilia Papp Gyula és neje Sándor Czeezilia kedves leányát f. hó 10-én este 6 órakor fogja oltárhoz vezetni Páll Manó m.-szigethi nagykereskedő a helybeli róm. kath. templomban.

A nagyenyedi alsófokú iparos fiu iskolába az 1889-90 tanévre a beiratás folyó ézi szeptember 16-án kezdődik, melyről az érdekeltek iparos urak azzal a kéréssel értesítenek, hogy tanonezaikat a jövő tanévre haladéktalanul beiratni sziveskedjenek.

Főlkéretnek mind azon kisasszonyok, a kik főlkéretnek az operában való részvételre, hogy sziveskedjenek K e d d e n d é l u t á n 5 ó r a k o r p o n t o s a n k a r e n e k p r o b á r a B o r s a y t a n á r lakásán megjelenni.

## CSARNOK.

### Szemelvények.

Wiszketeghy baronesse fírdő-leveleiből.  
(Magyarra fordította: Katona Béla.)

Kedves Nénikém! Pui! azok a magyarországi koldus fírdők! . . . Milyen elenyésző s e m i k e z e k e z a v i l á g h í r ű a l s ó a u s t r i a i , S t á j e r , T i o l , c s e h , m o r v a é s s z i l e z i a i f í r d ő k h ő z k e p e s t ! . Mennyi kényelem, minő izletes ételek, milyen művelt elegáns publikum, mennyi izlés az öltözékekben, a nyaralók építésében, a kőzutat és sétányok elrendezésében! . . . Minden villa egy-egy kis paradicsom! . . . Es e kedves fírdők mindenike ugyszólván találkozó helye a fúri világnak, — valóban még a legkényesebb igények is kielégítést nyerhetnek e természeti szépségekben és nagyurias kényelemben egyaránt gazdag fírdőkben.

Mindezekből láthatod kedves Nénikém, hogy derék házi orvosom ajánlata a fírdők megválasztásában mennyire megfelelt várakozásomnak! . . . Dr. S c w e i n u r s z e m i t h a t e l i s m e r s e m e r . A m i n t h a l l o m , a b u d a p e s t i o r v o s - e g y e t e m e n a k ö r b o n c z t a n i s z é k é p e n m e g ű r e s e d e t t — m i n d e n b e f o l y á s o m a t é r v é n y e s i t n i f o g o m C s á k y g r ó f n á l , h o g y a z é n k e d v e s d o c t o r o m a t m i e l ő b b m e g i t a l m a z h a t t a m e g y j ó k i e r d e m e l t t a n á r i s z é k e l ! . . .

Evek óta kinzó migrénem kezd már alább hagyni és ezt kizárólag eme kedves és csodás hatású fírdők élvezetének köszönhetem.

Még most is elfut a méreg és zosszul vagyok belé, ha azokra a koldus magyar fírdőkre gondolok! . . . Hogyis lehettem olyan örlt, — hogy annak az ostoba Dr. D e r é k y n e k a t a n á c s á r a a m u l t é v n y a r á t a z o n a p i s z k o s n y a v a l y á s i f í r d ő n t ö l t ö t t e m ? ! . . . m e l y i z l é s t e l e n é s o t r o m b a f a v i k o i v a l , s é t á n y o s i g u n y o l t s z e m é t l a d a j á v a l , m i n d e n f é l e j ö t t , m e n t , k i s v á r o s i , h é t k ö z n a p i p u b l i k u m á v a l o b a n u g y n é z k i — m i n t e g y m e g s z a l a s z t o t t s á t o r o s c i z g á n y - t á b o r ! . . .

Mintha most is látnám a gőgös nyárs polgárt nevetésgései felezicizomozott élete párfájával, — a sok pókkesdi kisvárosi hivatalnokot nagyurias modort majmoló idétlen affektációjával, a magasabb légkörbe minden áron fel-tolakodni skaró lapos zsebu kurta nemesekeket, — a teli zsebbel hetvenkedő zsidó uszorásokat és a sok komisz, embernyzó zsidó vendégloást a vakmerőség szemtelenséggel a többi művelt nyelvek sorában való ötleikkel! . . .

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

En is irok még ma K e l l e m e s y c o n t e s s e - n e k és kifejezem részvételemet. — szentül hiszem, hogy érdeklődésemről a főherczeg asszony is tudomást fog nyerni és jövő évben a kedves fírdőkön fogjuk őket üdvözölhetni! —

Többé meg ne próbáld kedves nénikém, hogy nekem magyarul ezimezd a leveleidet, mert itt senki sem érti azt a közönséges parlagi nyelvet. — Hiszen jól tudhatod, hogy különösen én, mennyire ki nem állhatom azt a félkegyelmű nyelvet és eselédemmel szemben is csak szükségből használom ezt. Azt hiszem csak meg akartál tréfálni, ismerve ebbeli gyengémet, mert ha látnád, hogy mennyire derogál nekünk ez a kanász-nyelv és milyen gunyos megjegyzéseket kell miutha zsebre tennünk e distingvált publikum részéről, bizonyára még tréfából sem ezimeznéd leveleidet magyarul. Különösen az osztrák és cseh arisztokráciánál azon sajnós felfogás kaphatna lábra, hogy a magyar arisztokrácia műveltség és jó izlés tekintetében aláhanyatlott, — mely ellen én már most is élénken tiltakozom és szörnyen restelném, ha te kedves nénikém még egyszer hasonló tréfát hivatnál el! . . .

Tájékozásul meg kell jegyezmem, hogy itt a m ű v e l t külföldön minden distingvált ember jogosan elvárhatja első sorban a magyar arisztokracziától, hogy az társalgási nyelvről nem fog egy olyan faragatlan keleti nyelvet használni a m ű v e l t nyelvek rovására, mint a magyar nyelv, mely a magyar paraszt szájába ugyan beillik, de a magyar arisztokracziára nézve nagyon is lealázó lenne! — — — Egészen meg voltam hatva és elalék ragadtatva, midőn a nagy papák legbájosabbika — a Landwehr minister — és az a csókolni való Csáky — végre határt szabtak, annak az ostoba felfogásnak, mely ezt a faragatlan nyelvet akarta mindenáron dívatba hozni, már a dicső hadseregben is! . . . Vajha megérhetném már egyszer, hogy a halhatatlan Schiller és Göthe nyelvet a magyar paraszt is folyékonyan beszélné! . . . Akkor volnék még csak igazán boldog!

Vigasztalom magamat aval, hogy a mi kékis, az nem mulik.

Itt vannak herczeg Habarodorszykék, Sezerbrinyaszkiék, gróf Engelheiserék, báró Puczmusehkovák és sokan Ausztria minden részéből, kiknek zajos estélyei feledtetik némileg a n y a v a l y á s i f í r d ő n á t é l t m u l t é v i g y ő t - r e l m e i m e i m e t . N e p o m u k i s z e n t J á n o s r a f o g a d o m , e l s ő é s u t o l s ó , h o g y é n v a l a h a e g y m a g y a r f í r d ő n b e t e g y e m a l á b o m a t !

Ezer puzsi kedves nénikém! Jövő levelemben majd többet.

Ölelő kis hugod:  
Clarisse.

— — — — —

Ime egy eleven példánya a magyar arisztokracziának telve osztályának göggyével, hazafiatlan — és saját nemzeti jellemvonásával ellentélesen egyoldalú, elfogult világ nézetekkel, melyeket a külföldről portált német nevelők hintettek el lelkében! . . . Jogosan merül fel a kérés, ki bűnösebb? a szülőke, kik leányuk nevelését egy lelkiismeretlen persona gondjaira bízták s annak ellenőrzésével mit sem törődtek, avagy a fiatal baronesse, a ki megtagadta saját édes anyanyelvének ó l e t k é p e s s é g é t é s h a z a i f í r d ő k l é t j o g o s u l t s á g á t ? ! — Minden bizonnyal a szülőket terheli a minősíthetlen mulasztás!

Kik legyenek a hazafiasdág tündöklő példányképei, ha nem épen a maguk a magyar főurak! az Eszterházyak, Pálffyak, Széchenyiek, Károlyiak, Andrássyak, Nádasdyak, Zichyek, Erdődiek, Batthányak, Csákyak, Páchyak és még vagy 100 más fúri család, kinek egyenként is olyan fejedelmi vagyonuk van, hogy 30 német herczegesekének és grófocsákának együttvéve nincs anyji és ha van is néhánynak — az is arra törekszik, hogy miként foghasson leányának férjül egy magyar nábobot. Mindon külföldi mágus és a mi főuraink barátságát keresi, tehát meg volna a kedvező alkalom, hogy honi nyelvünket a külföld előtt is általánosan tiszteltté tegyék és hazai fírdőnket is világhírre emeljék, — mert hogy nyelvünk a többi művelt nyelvek sorában még most is bizonyos lenezésben és megvetésben részesül, hogy hazai fírdőink sem lehetnek jobbak, mint a milyenek, ez első sorban őket terheli és az ők szegények! . . .

Igaz, hogy eme vad csak egyeseket terhel és csak ezeknél találkozunk a Clarisse baronessehez hasonló nevetéses és lealázó felfogással, — de az is igaz, hogy még mindig nagyobb általánosságban a mi főuraink érdeklődése a német cultura és idegen fírdők iránt, hogy sem ezen előítéletükről egyhamar leszokhatnának. — Ámde kérdem? vajlon ha összes főurainkat valódi hazafias érzület hatná át, nem szerezhetnének e nyelvünknek egyenjogusultságot a többi művelt nyelvek sorában? vajlon nem tehetnék e világhírűvé hazai fírdőnket? a val a fejedelmi vagyonnal, melyeknek évi jövedelmét a külföldi fírdőkön és városokban pazarolják el! (Tisztelet a tekintélyes számu kivételeknek — kiknek élén a nemzet által bálványozott J. főherczegi család áll.) Kétséget sem szenved, hogy Balaton Fúred, Tatra-Fúred, Mehádia, Borszók, Tusnád és számtalan más természeti szépség és gyógyhatás tekin-

tehetően felül mulhatatlan fűrdőnk, ha az összes magyar főurak pártolásában részesülhetnének, egy évtized alatt képesek lennének mind ama kényelmet és jó ízlést felmutatni, melyeket fájdalom — Clarisse baronessé csak a külföldi fűrdőkön vél feltalálhatni. — Sőt azt is bátran kimondhatjuk, hogy ha összes főuraink a külföldieskedéssel képesek lennének teljesen szakítani, úgy hazai városaink és fűrdőink — valamint a magyar culturaatio viszonyok is hihetetlen gyorsasággal felvirágozhatnának.

Hála a magyarok Istenének! főuraink egy része már jóval előbb tudatára ébredt magasztos feladatának — tanubizonyossága ennek Magyarország virágzó fővárosa, a Margitsziget. — Balaton-Füred — Tatra-Füred, Borszék, Tasnád, — melyek ma már talán? a legkényesebb igényeket is kielégíthetik.

Tovább menve kérdem? vajlon nem lealázó szereplés-e főurainkra nézve az a tulságos külföldieskedés? Az idegen szokások és kultura mindenároni dédelgetése akkor, midőn a külföldi aristokrácia ugyszólván keresvekeresi barátságukat és szerencsésnek érzi magát, ha velök rokoni összeköttetésbe léphet. — Hiszen tőlük függ, — hogy hazai fűrdőnk az összes külföldi fűrdőket háttérbe szorítsák és valóban is világ hírnévre vergődjenek, mert ez esetben a külföldi aristokrácia maga is ide szoknék, pénzét itt költené el, és alkalma lenne a magyar nemzet és nyelv életképességét, — versenyképességét minden téren a közvetlen közelből megismerni, kint is megismertetni és Európa általános érdeklődésének tárgyává lenni! — — — — —

Eme nézeteket, — melyeknek kifejtésére Charisse baronessé különös felfogású levele szolgáltatott alkalmat — jóllehet csak az országnak egy — zűbbebb körű közönsége s néhány főurai fogja olvasni és pedig olyanok, kiknek igaz hazafiságához még a kétely árnyékához sem férhet, — mindazonáltal nem volna háládatlan vállalkozás, ha a fővárosi sajtó is hozzá szólna e nagy horderejű kérdéshez, hátha intelmei és kellően megokolt irányeszméi üdvös hatással lehetnének főleg azon főuri családainkra nézve, kiket különböző viszonyok tőlünk elszigetelnek?!!..

Mert ejelszót: „A h a z a m i n d e n e k e l ő t t !”  
f e n n e n h i r d e t n i — s z e n t k ö t e l e s s é g ! —  
K. B.

## KÖZGAZDASÁG.

### Cukorrépa szállítása.

Nagyenyed, 1889. szept. 1.

A körülbelül szeptember hó 25-én megkezdhető cukorrépa átvétel, illetőleg szállításra vonatkozólag a következőket van szerencsénk a Nagyenyed és vidéke cukorrépa termelői figyelmébe ajánlani.

A répatermeléshez szükséges teherkocsikért (vagon) minden termelő a nagyenyedi vasúti állomáshoz forduljon, melyen répáját, mint termelési szerződésében megjelölt rakodó állomáson fel fogja adni.

Az állomás el lesz látva a megkivántató számú teherkocsival és az állomás-főnök mindent meg fog tenni, hogy a répa kocsi való rakatása semmi késedelmet ne szenvedjen.

Különös figyelmet kérünk fordítani a teherkocsik hordképességének teljes kihasználására. A teherkocsik megrakásakor célszerű, nagyobb hézagok kiküszöbölése, czéljából, a répát minden szekér lerakása után pár emberrel rétegenként megtapodtatni.

Kérjük a termelő urakat, alkalmazkodjanak az állomás kezeléség utasításaihoz, mert csakis kölcsönös egyetértéssel lehetséges az annyira terhes repaszállítás mindkét fél megelégedésére eszközölni.

A nagyenyedi állomáson a számos kisebb termelő iránt való tekintetből „szekérhidmérleget” állítunk fel, melyen minden egyes répával megrakott szekér megméri és a mérlegelésekről mérlegbárca állítatik ki.

A berakásra kerülő répát az arra dapadt földrészekről gondosan meg kell tisztítani, valamint a megzöldült fejét egy éles késsel kell levágni.

A kiszedésnél főleg figyelem fordítandó arra, hogy a répa megsértés nélkül a földből lehető épen emelendő ki. Egyáltalában kérjük a termelő urakat, hogy a repakiszedést, az általunk folyó év tavaszán kiadott „utasítás” értelmében végezzék.

Részünkről gondoskodva lesz arról, hogy a minőség meghatározása a feladást ne késleltesse.

Ha esetleg a feladást illetőleg fennakadás merülne fel, úgy kérjük a termelő urakat minket arról idejekorán értesíteni, hogy azokat elháríthassuk.

A Magyar Cukoripar Részvény-társaság nagyenyedi felügyelősége.

### A fillokszera elleni védekezésről.

Ezek után legyen szabad áttérnem a harmadik védekezési módra: a gyéritésre.

Miben áll a gyérités? Abban hogy négyzetméterenkint 4 lyukba elosztva 22—24 gramm szénkénnel lövellünk a talajba, nem közelebb a tőkéhez, mint 20 cm. és nem távolabb, mint 35 cm.-re. Ez azonban még csak a rovarok legnagyobb részének megölésére szolgál; de a tőkét nem erősíti, sőt a szénkénnel a talaj oldható sulfidokat készítvén, a talaj táperejét tizedeli minélfogva a ki nem bírja minden 3-ik évben szőlőjét rendszeresen megrágyázzák, ne is kapjon, ezen védekezési eljárásba, mert azt a tudatlanok előtt csak kompromitálná és sok szorgalmas értelmes embert megfosztana attól, hogy kitűnő és jövedelmező szőlőjét e védekezési móddal fenntarthassa.

Megjegyzem itt az igazság kedvéért, hogy szegény, rozsz. köves talajban, kopasz hegyoldalakon és oly szőlő-fajokkal, a melyek különben is igen jó talajban diszlenek, csak igazában — nagyon nehéz e védekezési móddal sikert elérni; miért is igyekezzünk legjobb talaju és legjobban termő szőlőinket a gyérités segélyével fenntartani.

Epen úgy a mint kiesinyes és mulatságos dolognak tartanám az ország 800.000 kat. hold szőlőt zöld ojtás, vagy szemzés útján fenntartani akarni, azonképen frázisnak tartom, hogy ezen védekezési móddal minden hegyi jeles szőlőt fenntartani lehetséges legyen. Szép a fontoskodás és megható a jajgatás, hogy Tokaj-Hegyalja és Balatonmellék prima bort termő szőlőt meg kell minden áron menteni; de nem kivihető, sem fizikailag sem pénzügyileg. Mert a legjobb bortermelő szőlők köves, holmi trachit darás talajban vannak, hol sem a szénkénnel nines hatása, sem pedig az amerikai szőlő megölni nem fog.

Tessék a tokaji uraknak alább szállani a törmelék talajból, a mélyebb rétegu feltalajjal bíró hegyaljába és ott a gyérités jó sikerrel lesz keresztül vihető, avagy ha valaki ojtani akarna amerikaiba, itt ez is jobban fog prosperálni. Egyet ne felejtsünk s ez az, hogy a mai gyéritett és amerikai szőlők Franciaországban nem ott főt vannak ám, a hol voltak a régiek, hanem alant a mély rétegu allavialis talajban. Csak a bourgogne és Bealjelaisban találjuk a szőlőket ott, a hol azelőtt voltak; mert itt a talaj mindenütt mély rétegu s úgy a gyéritésnek, mint az amerikai szőlőnek kedvez.

A gyérités nem oly egyszerű dolog, mint azt sokan képzeltek és e munka keresztülvitelének nem értése, a hanyag keresztülvitel az oka annak nagyrészen, hogy e védekezési mód nagyobb mérvben igénybe nem vétetett.

A főszabály hogy nedves talajállapot mellett, erős időben a gyérités több kárt mint hasznot tesz és hány-szor látam én még olyanokat is gyériteni esőben, kiknek hivatala lett volna e tekintetben a közönségnek utmutatást adni: Hány helyen lett a gyérités oly adagokkal csinálva, hogy nem csak tőkék; de 50 éves gyümölcsfák is kivesztek? Ha még hozzávesszük, hogy hivatottak szájáról is nem egy szakgyülekezetben rebhent el a szó, hogy nem lehet szénkénnel a szőlőket feuntartani, hogy Franciaországban is 4—5 év mulva már a gyéritett szőlők is kivesznek, hogy az ily szőlők nem teremnek jól, akkor én egy cseppet sem csodálkozom, hogy e eljárás, mely Franciaországban 18 év százezer hektáryi területet óvott meg a pusztulástól, nálunk nem tudott említésre méltó mérvben elterjedni.

De hogy e tekintetben is változott a közönség gondolkodásmódja, ezt legfényesebben bizonyítja, hogy míg a szintén felügyeletem alatt álló budafoki szénkénnel raktárból 1886-ban alig fogyott el 20 métermázsza szénkénnel, s folyó évben mai keletig már 470 métermázsza is elégtelennek bizonyult, így tehát az ideig már 470 hold szőlőt védelmeztek ezen szerrel.

Nehogy pedig elfogultsággal vádoljon valaki e tekintetben, meg kell nyomatékkal említenem, hogy ha nem is kerül ez eljárás holdankint 100—200 forintba (mint itt ott hallja és olvassa az kerülni rendszeres trágyázás mellett 40—50 frtba s így ez eljárással csak oly szőlőket érdemes fenntartani, a melyek még ezen költségen felül is tisztességes tiszta jövedelmet képesek adni. Jól tudom, hogy van (vagy talán már azt mondhatjuk volt) az országban elég szőlő, a mely ily külön kiadást nem bír meg, sőt a melyekre eddig is reá kellett fizetni: az ily szőlőkre természetesen kár a szénkénnel vesztetgetni, de viszont ismerem Ó Budán, Balatonmelléken szőlőket, melyek holdanként 150—160 akó bort termettek s 800—1000 frtig adtak tiszta jövedelmet; ilyenek aztán csakugyan könnyelműség s hazafiatlanság elpusztulni engedni a midőn a biztos védekezési mód előttünk van.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY TÜRÖK BERTALAN.  
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS.

Ny. Wokál Jánosnál Nagyenyeden, 1889.

### Meteorologiai adatok, aug. 31-szept. 6. Nagyenyed.

Idő	Légnyomás közepé m. m.	Hőmérsék C°			Relatív ned. v. közepé	Csapadék mm.	Megjegyzés
		közepé	mat. a	min. a			
Aug. 31.	761	15.9	21.5	12	84	1	derős, csendes
sept. 1.	764	16.4	24	11.8	81	1	„ „
2	766	16	23.5	7	69	—	derült „
3	764	13.8	21.5	8.2	84	9.5	ziv. du. 1/4 4 ó.
4	767	11.6	19	5.3	71	—	derült, csendes
5	768	13.6	21.5	6.5	73	—	derős „
6	767	15.8	21.1	10.5	73	0.2	börös „
Égés- hétől	765	14.8	24	5.3	76	11.7	derős, csendes

Sz. 1574—1889.

## Árlejtési hirdetmény.

Nemes alsófehérmege nagyságos kir. tanácsos alispánjának 2215—1889. szám alatt kelt rendelete alapján a balázsfalvi—nagyszebeni törv. hat. uton Vizakna város határán építendő három átereszt 177 köbméter földtöltés 48 folyó méter korlát készítése s ezeken kívül nevezett utra 150 köbméter rostált kavics és 400 két köbméteres tartalmu porond kavics szállítása végett Vizakna város tanácsa hivatalos helyiségében **folyó évi szeptember 14-én d. e. 9 órakor** szóbeli verseny tárgyalás (árlejtés) fog tartatni.

A kikiáltási ár az építkezésekre nézve 1217 frt a fedanyag szállításra nézve 970 frt árlejtési szándékozók az árlejtés kezdete előtt tartoznak 5% bánatbénzt letenni.

A részletes árlejtési feltételek és az ide vonatkozó összes ügyiratok a hivatalos órák alatt alulirt tanácsnál megtekinthetők.

Vizakna, 1889. szeptember hó 3-án.

A VÁROSI TANÁCS.

1343—1889.

## Hirdetés.

A vezetésem alatt álló országos fegyintézet élelmezéséhez egy évre szükséges mintegy 600 métermázsza kenyérsütéshez alkalmas vízi malmon örölt rozliszt és mintegy 20 métermázsza kukoricza liszt biztosítása iránt folyó hó 19-én d. e. 10 órakor nyilvános árlejtés fog tartatni a fegyintézeti igazgatóság hivatalos helyiségében. Felhívtnak tehát mindazok, kik vállalkozni ohajtanak: miszerint 100 frt bánatbénzt az intézeti házi pénztárnál lefizetni és írásbeli zártajánlatukat — melynek borítékára irandó „rozliszt ajánlat” és melyben kiteendő, hogy vállalkozó a feltételeket ismeri és magát azoknak aláveti, — fent irt határnapig az igazgatóságnál adják be.

A feltételek a fegyintézeti igazgatóságnál megtudhatók.

Nagyenyeden, 1889. szeptember 7.

ATZÉL BÉLA, igazgató.

Sz. 311—1889.

bir. végr.

## Arverési hirdetmény.

Alólírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a n.-enyedi kir. járásbírósg 1031/1889. sz. végzése által Miklea Georg s társainak Miklea Juon ó.-borosbocsárdi lakos ellen 255 frt 20 kr. tőke, ennek 1889. évi mártius hó 26-ik napjától számítandó 6% kamatai és eddig összesen perköltég erejéig kirendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság foglalt és 303 frtra beesült 2 ökor, 10 juh, ökoroskár, borona, szuszék, 3 drb hordóból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 2102—1889. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen vagyis Ó-Borosbocsárdon a községi előjáróság házánál leendő eszközésére 1889. ik év szeptember 25-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitűzték és ahhoz a venni szándékozók ezenel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX t.-cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára 1881. évi LX. t.-cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Nagyenyeden, 1889-ik évi szept. 3-ik napján.

Gajzágó Simon, kir. bir. végrehajtó.

Sz. 1492/889.

j. j. ig.

## Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi ev. ref. Belhelen-főiskola tulajdonát képező marosdészi, miriszlói felenyedi és muzsinai koresma házak a hozzá tartozó telekkel együtt örök áron eladatik.

E végre folyó hó 16-án a marosdészei, 18-án a miriszlói, 19-én a felenyedi és 20-án a muzsinaira. d. e. 11 órára, jog- és jószágigazgatósági irodamban árverést hirdetek.

Kikiáltási ár a décesinek 1800 frt, a muzsolinak 400 frt, a felenyedinek 300 frt és a mirisznainak 500 frt.

Nagyenyeden, 1889. év szeptember hó 7-én.

Báró Splényi Henrik,

jog- és jószágigazgató.